

JAK DOBRZE PRZYGOTOWAĆ TERYTORYALNY PLAN SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI?

Ludzie i klimat w centrum
sprawiedliwej transformacji

CEE

Bankwatch
Network

Polska
Zielona
Sieć

WPROWADZENIE

Więcej informacji:

Alexandru

Mustata

Just Transition

Coordinator

CEE Bankwatch

alexandru.mustata

@bankwatch.org

Izabela Zygmunt

Specjalistka ds.

transformacji

energetycznej

izabela.zygmunt

@bankwatch.org

W dniu 14 stycznia 2020 r. Komisja Europejska zaproponowała utworzenie Funduszu Sprawiedliwej Transformacji (FST) w ramach Europejskiego Zielonego Ładu. Celem nowego funduszu, którego koncepcja po raz pierwszy pojawiła się w 2017 roku, jest pomoc regionom najbardziej dotkniętym transformacją energetyczną w skutecznej dywersyfikacji gospodarczej. W ramach działań Komisji Europejskiej mających na celu walkę ze skutkami pandemii koronawirusa, 28 maja 2020 r. zaproponowano zwiększenie budżetu FST z 7,5 do 40 mld euro, jednak 21 lipca 2020 r. na szczycie Rady Europejskiej zmniejszono jego pulę do 17,5 mld euro. Fundusz jest jednym z trzech filarów Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji, który obejmuje również instrument pożyczkowy dla sektora publicznego utworzony przez Europejski Bank Inwestycyjny i specjalne wsparcie dla inwestycji w ramach programu InvestEU.¹ Łączna wysokość trzech filarów Mechanizmu ma wynieść ponad 100 mld euro.

Warunkiem dostępu do tego funduszu jest stworzenie Terytorialnych Planów Sprawiedliwej Transformacji (TPST). Zgodnie z propozycją Funduszu celem planów jest „przedstawienie zarysu procesu transformacji do 2030 roku zgodnie z krajowymi planami na rzecz energii i klimatu oraz celem przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu, a następnie zidentyfikowanie najbardziej dotkniętych regionów, które powinny być wspierane z Funduszu”. W niniejszym dokumencie przedstawiono zalecenia dotyczące zawartości każdej części TPST, aby pomóc krajom w opracowaniu prawidłowych planów, które zapewnią zrównoważone i sprawiedliwe rozwiązania dla regionów górniczych.

Aby wesprzeć kraje w opracowywaniu planów, Komisja Europejska stworzyła możliwość uzyskania pomocy technicznej za pośrednictwem Programu Wspierania Reform Strukturalnych (PWRS).² Wszystkie osiemnaście państw członkowskich, które złożyły wniosek, otrzyma pomoc przy opracowywaniu swoich TPST.

CEE Bankwatch

Network's mission is to prevent environmentally and socially harmful impacts of international development finance, and to promote alternative solutions and public participation.

More info:

bankwatch.org

¹ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2020/01/14-01-2020-financing-the-green-transition-the-european-green-deal-investment-plan-and-just-transition-mechanism

² https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2020/05/05-07-2020-commission-supports-member-states-in-their-transition-to-a-climate-neutral-economy

Kolejnym ważnym uzupełnieniem FST jest Platforma Sprawiedliwej Transformacji. Jej rola polega na „umożliwieniu dwustronnej i wielostronnej wymiany doświadczeń, wniosków i najlepszych praktyk we wszystkich sektorach, na które będzie oddziaływała zachodząca transformacja”. Platforma ta została uruchomiona 29 czerwca 2020 roku i pod koniec roku udostępni bazę projektów i wiedzy eksperckiej oraz jednocześnie stanowić będzie forum dialogu między regionami objętymi transformacją.³

Nadal toczą się prace nad FST i oczekuje się, że proces legislacyjny potrwa do końca roku. W Parlamencie Europejskim koordynuje go Komisja Rozwoju Regionalnego (REGI). 23 marca został opublikowany projekt sprawozdania Komisji w sprawie pierwotnego wniosku dotyczącego Funduszu, a 12 maja został on oficjalnie zaprezentowany eurodeputowanym. Komisja REGI głosowała nad sprawozdaniem 6 lipca, wprowadzając nowe kryterium alokacji Funduszu: zielony mechanizm premiowania, który pozwoli na alokację 18% wszystkich środków FST w zależności od tempa, z jakim państwa członkowskie ograniczają emisję gazów cieplarnianych. Komisja REGI zaproponowała również odstępstwo zezwalające na wspieranie inwestycji wykorzystujących gaz ziemny w przypadku regionów silnie uzależnionych od węgla kamiennego, brunatnego, łupków bitumicznych lub torfu.⁴ Głosowanie komisji REGI nie jest ostatecznym stanowiskiem Parlamentu. Jej stanowisko zostanie poddane pod głosowanie na posiedzeniu plenarnym we wrześniu w celu ustalenia stanowiska Parlamentu do negocjacji trójstronnych między Parlamentem, Radą i Komisją. Następnie, podczas niemieckiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej, rozpoczną się rozmowy trójstronne, których celem jest zakończenie negocjacji do końca roku. Komisja spodziewa się jednak, że wniosek będzie w pełni gotowy do wiosny 2021 r. Aby FST mógł funkcjonować, konieczne jest również sfinalizowanie wieloletnich ram finansowych i rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1201

⁴ <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20200703IPR82625/just-transition-in-eu-regions-support-to-people-economy-and-environment>

REKOMENDACJE DLA TERYTORYALNYCH PLANÓW SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI

Projekt rozporządzenia powołującego Fundusz Sprawiedliwej Transformacji zawiera załącznik II, który szczegółowo określa, co muszą zawierać Terytorialne Plany Sprawiedliwej Transformacji. Tekst wzięty z załącznika został wyróżniony kursywą poniżej. Ponieważ struktura tego zaproponowanego przez Komisję dokumentu nie jest wystarczająco precyzyjna i wyczerpująca, poniżej każdego fragmentu załącznika przedstawiono elementy, jakie powinny zostać uwzględnione w planie, aby doprowadził on do optymalnych rezultatów, w tym przede wszystkim skutecznie przyczyniał się do osiągnięcia przez UE neutralności klimatycznej do 2050 roku.⁵

1.1. Opis spodziewanego procesu transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu, zgodnie z celami krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu oraz innych istniejących planów transformacji, zawierający harmonogram zaprzestania lub ograniczenia działalności takiej jak wydobywanie węgla kamiennego i brunatnego lub wytwarzanie energii elektrycznej w instalacjach węglowych.

- ✓ **Oszacowanie wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych osiągniętej w wyniku realizacji TPST (wyrażony w mln ton/rok).** Wiarygodność planu wymaga, by zarys procesu transformacji uwzględniał osiągnięte dzięki jego realizacji redukcje emisji gazów cieplarnianych. Ograniczenie wpływu gospodarki na klimat jest bowiem nadrzędnym celem transformacji.
- ✓ **Bezpośrednie odniesienia do Krajowego Planu na rzecz Energii i Klimatu oraz jasne wyjaśnienia dotyczące wkładu TPST w realizację jego celów.** Nie zaproponowano na razie żadnej metodyki pozwalającej wykazać, jak TPST przyczyniają się do realizacji celów Krajowych Planów na rzecz Energii i Klimatu (KPEiK). Plany te koncentrują się na ścieżkach dekarbonizacji na poziomie krajowym, ale nie wyjaśniają, w jaki sposób poszczególne regiony przyczynią się do osiągnięcia ogólnych celów na poziomie europejskim w zakresie dekarbonizacji. Podejście przedstawione w KPEiK jest raczej sektorowe i pokazuje, w jaki sposób można zmienić produkcję energii, przemysł, transport lub rolnictwo, aby były mniej emisyjne. W TPST istotne będzie wskazanie zmiany wielkości emisji w regionie przechodzącym transformację, aby państwa członkowskie mogły wykazać, że regiony korzystające ze wsparcia FST znacząco przyczyniają się do krajowych redukcji emisji.

⁵ <https://www.bbc.com/news/world-europe-50778001>

- ✓ **Spójność z celem neutralności klimatycznej powinna mieć pierwszeństwo przed spójnością z Krajowym Planem na rzecz Energii i Klimatu.** Priorytety i środki zawarte w TPST powinny co do zasady być spójne ze ścieżkami dekarbonizacji określonymi w Krajowych Planach na rzecz Energii i Klimatu, aby zapewnić spójność polityki i zgodność przedsięwzięć wspieranych z FST z przyszłym krajowym modelem energetycznym. Jednak KPEiK w niektórych krajach są mało ambitne i nie wnoszą realnego wkładu w realizację celów klimatycznych UE, podczas gdy TPST muszą być zgodne z celem neutralności klimatycznej. W takich przypadkach niski poziom ambicji w KPEiK nie powinien uniemożliwiać założenia w TPST wyższego poziomu ambicji. Spójność z neutralnością klimatyczną powinna mieć pierwszeństwo przed spójnością z KPEiK, gdy te dwa cele są trudne do pogodzenia.

- ✓ **Oszacowanie, ile w poszczególnych latach będzie wynosić moc nadal funkcjonujących elektrowni węglowych w podziale na rodzaje węgla.** Harmonogram zaprzestania lub ograniczenia działalności takiej jak wydobycie węgla kamiennego i brunatnego lub wytwarzanie energii elektrycznej w instalacjach węglowych”, należy uzupełnić o oszacowanie pozostałej mocy zainstalowanej w regionie i na poziomie krajowym, aby w ten sposób wykazać wkład zamknięć poszczególnych zakładów w dekarbonizację krajowego systemu energetycznego.

1.2. Wskazanie terytoriów, które zgodnie z przewidywaniami będą najbardziej dotknięte negatywnymi skutkami transformacji, oraz uzasadnienie tego wyboru za pomocą odpowiednich szacunków dotyczących wpływu na gospodarkę i zatrudnienie opartych na informacjach zawartych w sekcji 1.1

- ✓ **Dane o obecnej liczbie miejsc pracy w wysokoemisyjnych branżach w regionie i jej spodziewanych zmianach w kolejnych latach.** Terytorialne Plany Sprawiedliwej Transformacji powinny wyraźnie określać liczbę miejsc pracy w każdej branży wysokoemisyjnej w regionie. Powinny również przewidywać oczekiwaną zmianę tej liczby do 2030 roku. Jest to konieczne, aby z wyprzedzeniem zaplanować wdrażanie rozwiązań tworzących miejsca pracy i plany emerytalne. Szczególną uwagę należy zwrócić na miejsca pracy pośrednio związane z sektorem paliw kopalnych, ale niebędące bezpośrednio jego częścią, których liczę przemysł węglowy często zawiąza, aby uzasadnić wsparcie państwa. Wydobycie węgla spada w całej Europie od wielu lat, a dostawcy usług dla tej branży dywersyfikują swoją działalność, aby zmniejszyć zależność od jednego klienta. Dobrym tego przykładem jest producent gumowych

przenośników taśmowych Artego, który w przeszłości był drugim co do wielkości pracodawcą w bogatym w węgiel brunatny region Gorj w Rumunii, po swoim głównym kliencie Oltenia Energy Complex. W ostatnich latach, gdy górnictwo borykało się z trudnościami gospodarczymi, Artego zwiększyło swój eksport i obecnie stanowi on 55% obrotów firmy⁶. Nie należy zakładać, że pośrednie miejsca pracy znikną w tym samym czasie, co branży wysokoemisyjne, które są przez nie obsługiwane. Zamiast tego TPST powinny przywrócić się, w jaki sposób mogą wspierać te firmy w dywersyfikacji ich oferty.

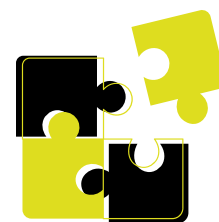
2.1. Ocena skutków gospodarczych, społecznych i terytorialnych przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu.

Wskazanie typów działalności gospodarczej i sektorów przemysłowych dotkniętych skutkami transformacji, z rozróżnieniem na:

- *upadające sektory, w przypadku których spodziewane jest zaprzestanie lub znaczne ograniczenie działalności w związku z transformacją, w tym odpowiedni harmonogram;*
- *sektory podlegające transformacji, w przypadku których spodziewane jest przekształcenie działalności, procesów i produktów.*

W odniesieniu do każdego z tych dwóch rodzajów sektorów:

- *- szacunki dotyczące utraty miejsc pracy oraz potrzeb w zakresie przekwalifikowania, z uwzględnieniem prognoz zapotrzebowania na umiejętności;*
- *- potencjał dywersyfikacji gospodarczej i możliwości rozwoju.*

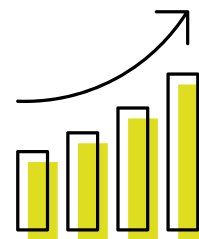

 Ocena potencjału wszystkich sektorów gospodarki, nie tylko tych tradycyjnie uwzględnianych w dyskusji o transformacji Załącznik II skupia się obecnie na sektorach „szybkich” i „transformujących się”, które najprawdopodobniej odpowiadają za większość miejsc pracy związanych bezpośrednio i pośrednio z sektorami wysokoemisyjnymi. Istnieje ryzyko, że takie podejście pominie inne ważne części gospodarki, które dotkną zmiany. Przygotowując Terytorialne Plany Sprawiedliwej Transformacji, regiony muszą brać pod uwagę, że ich systemy szkoleniowe i edukacyjne będą musiały skupić się na nowych umiejętnościach, firmy zarządzające lokalną infrastrukturą i budujące ją będą musiały wdrożyć nowe technologie, zmieni się charakter podróży do regionu i na jego obszarze itd.

⁶ <https://www.zf.ro/burse-fonduri-mutuale/cum-a-profitat-artego-targu-jiu-de-seceta-ca-sa-si-majoreze-vanzarile-9037950>

2.2. Potrzeby i cele w zakresie rozwoju do 2030 r. służącego osiągnięciu neutralności klimatycznej

- *Rozwój musi odpowiadać na wyzwania związane z transformacją;*
- *Cele i rezultaty, których osiągnięcie jest spodziewane dzięki wdrożeniu priorytetu FST.*

- ✓ **Diagnoza istniejących problemów społecznych w regionie.** Wiele krajów obecnie stara się oszacować, ile osób straci pracę w związku z wygaszaniem przemysłu wysokoemisyjnego. Jednak wiele obszarów monoprzemysłowych, takich jak regiony węglowe czy miasta hutnicze, boryka się z różnymi problemami społecznymi od dziesięcioleci. Sprawiedliwa transformacja nie może skupiać się wyłącznie na osobach bezrobotnych ma skutek niedawnych zmian, ale musi zająć się historycznymi problemami i zacząć od znalezienia rozwiązań dla osób najbardziej narażonych na bezrobocie i wykluczenie. Ważnym zauważeniem jest również to, że branże wysokoemisyjne zatrudniają głównie mężczyzn. Terytorialne Plany Sprawiedliwej Transformacji powinny zatem również wyraźnie określać, w jaki sposób poprawić równość płci w regionie.

2.3. Spójność z innymi krajowymi, regionalnymi lub terytorialnymi strategiami i planami

- *Strategie inteligentnej specjalizacji;*
- *Strategie terytorialne, o których mowa w art. 23 rozporządzenia (UE) [nowe RWP];*
- *Inne regionalne lub krajowe plany rozwoju.*

- ✓ **Ocena wkładu TPST w realizację przyjętych celów redukcji emisji (NDC) i celów Porozumienia Paryskiego.** Strony Porozumienia Paryskiego muszą do końca roku zgłosić swoje nowe lub zaktualizowane krajowe cele redukcji emisji gazów cieplarnianych (NDC). W dokumentach tych określa się działania, jakie zostaną podjęte na szczeblu krajowym w celu jak najszybszego zahamowania globalnego wzrostu emisji gazów cieplarnianych, a następnie ich szybkiej redukcji. Państwa UE muszą upewnić się, że nie tworzą sprzecznych dokumentów, oceniając swoje TPST pod kątem zgodności z celem redukcji gazów cieplarnianych wskazanym w NDC Unii Europejskiej.

2.4. Przewidywane rodzaje działań

- rodzaje planowanych operacji i ich spodziewany wkład w łagodzenie skutków transformacji klimatycznej;
- synergie i komplementarność między planowanymi operacjami a innymi programami w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu” (wspieranie procesu transformacji), innymi instrumentami finansowymi (Fundusz Modernizacyjny Unijnego Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji) oraz innymi filarami mechanizmu sprawiedliwej transformacji (specjalny system w ramach funduszu InvestEU i instrument pożyczkowy na rzecz sektora publicznego w ramach Europejskiego Banku Inwestycyjnego) służącymi zaspokojeniu stwierdzonych potrzeb inwestycyjnych.

Wykaz działań, których nie można finansować z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji.

Ponieważ TPST obejmują okres dziesięciu lat, państwa będą zapewne starały się zawrzeć w tej części ogólne zapisy umożliwiające objęcie wsparciem szerokiego wachlarza działań. Jednak jasne wytyczenie kierunku transformacji wymaga, by w tej sekcji wymienić te rodzaje działań, które na pewno nie będą mogły być finansowane z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Do nich należy zaliczyć inwestycje w bardzo duże projekty, które zawężają przestrzeń dla innych pomysłów, sektory, które w przeszłości były wspierane i nie działały w regionie, firmy które nie mogą zagwarantować zatrudnienia wysokiej jakości czy inwestycje w sektorach o niekorzystnym wpływie na klimat i środowisko. Biorąc pod uwagę cel neutralności klimatycznej do 2050 roku, każdą inwestycję wysokoemisyjną, w tym w gaz ziemny, należy uznać za niezgodną z celami FST, ponieważ w związku z celem neutralności klimatycznej jej czas życia będzie ograniczony.

2.5. Wskaźniki produktu lub rezultatu specyficzne dla programu

Wypełnić jedynie w przypadku, gdy przewidziane są wskaźniki specyficzne dla danego programu:

- uzasadnienie konieczności stosowania wskaźników produktu lub rezultatu specyficznych dla programu w oparciu o rodzaje planowanych operacji.

Nie proponujemy żadnych konkretnych zaleceń w tym zakresie.

3.1. Partnerstwo

- Zasady dotyczące zaangażowania partnerów w przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i ocenę terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji;
- Wynik konsultacji publicznych.

Konkretne zasady i harmonogram konsultacji i społecznych i dialogu z partnerami społecznymi.

Definicja partnerstwa jest szeroka i daje przestrzeń dla różnych form udziału społecznego. Do państw członkowskich należy określenie szczegółowych zasad rzeczywistego i formalnego partnerstwa oraz procesów umożliwiających zaangażowanie zainteresowanych stron. TPST muszą zawierać następujące elementy, aby wymogi dotyczące partnerstwa były spełnione:

- zobowiązania do transparentności instytucji odpowiedzialnej za tworzenie TPST, w tym do regularnego publikowania informacji o postępach procesu, wynikach ankiet, wynikach prac grup roboczych itp.;
- jasne zasady, odpowiedzialność za decyzje i podział zadań wśród uczestników;
- wystarczająca ilość czasu i środków finansowych na zorganizowanie każdego etapu procesu;
- konkretne zapisy dotyczące technicznej strony dialogu: miejsca spotkań; liczba moderatorów, zespoły badawcze i eksperckie, rodzaj i liczba konsultacji - ankiety, grupy robocze, kwestionariusze, wywiady itp.;
- narzędzia online - strona internetowa, dostępne publicznie archiwum wszystkich dokumentów i informacji, odpowiedzi na często zadawane pytania, punkt kontaktowy itp.

Opierając się na doświadczeniach z procesu partycypacji społecznej w regionie Górnej Nitry na Słowacji⁷ można stwierdzić, że na poszczególne etapy procesu potrzeba następujących przedziałów czasowych:

1. Identyfikacja interesariuszy - 2 tygodnie
2. Utworzenie grup roboczych - 4 tygodnie
3. Określenie potrzeb i zaleceń - 12 tygodni
4. Komentarze do projektu przez grupy docelowe, opinię publiczną, ekspertów itp.; sporządzenie raportu z procesu partycypacyjnego - 8 tygodni
5. Włączenie uwag do drugiego projektu - 4 tygodnie

⁷ <http://www.just-transition.info/slovak-government-to-approve-today-just-transition-plan-for-upper-nitra>

3.2. Monitorowanie i ocena

Planowane środki w zakresie monitorowania i oceny, w tym wskaźniki służące ocenie, czy plan jest w stanie zapewnić osiągnięcie jego celów.

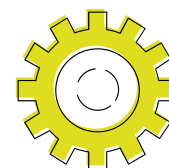
Zdefiniowane wskaźniki jakościowe i ilościowe. Procedury monitorowania powinny być zaprojektowane w taki sposób, aby jasno wskazywały, czy realizacja TPST prowadzi do osiągnięcia założonych celów. Śródkresowa ocena TPST musi być przeprowadzona nie tylko za pomocą kryteriów ilościowych, ale także jakościowych, dotyczących aspektów takich jak:

- zrównoważony rozwój;
- potencjał osiągnięcia neutralności klimatycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych;
- tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy - stabilnych, uzwiązkowionych, przyzwoicie płatnych, bezpiecznych i gwarantujących równość płci;
- dywersyfikacja gospodarcza i wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP);
- zmniejszenie wykluczenia społecznego;
- poprawa jakości życia - zdrowie, jakość powietrza, atrakcyjność regionu itp.

Sukces i wiarygodność zespołów monitorujących i oceniających zależy od zaangażowania szerokiego grona różnych podmiotów na wszystkich poziomach.

3.3. Podmiot(-y) koordynujący(-e) i monitorujący(-e)

Podmiot(-y) odpowiedzialny(-e) za koordynowanie i monitorowanie wdrażania planu oraz rola tych podmiotów

System kontroli zapewniający sprawiedliwe podejmowanie decyzji.

Biorąc pod uwagę zakres i rozległość Terytorialnych Planów Sprawiedliwej Transformacji, konieczne jest posiadanie skutecznego organu koordynującego. TPST musi mieć ustalone priorytety na każdy kwartał, a organ koordynujący wraz z innymi interesariuszami powinien:

- określić liczbę i zakres wspieranych projektów;
- monitorować obszary, w których przygotowywane są odpowiednie projekty;
- oszacować, jakie rezultaty powinny przynieść wspierane projekty;
- zdefiniować sposób pomiaru wyników;
- określić, jakie będą działania następcze, jeśli oczekiwane rezultaty finansowanych projektów nie zostaną zrealizowane.

Partycypacyjny proces przygotowywania projektów może wyglądać podobnie jak partycypacyjny proces tworzenia TPST.

Organ koordynujący musi zapobiec „pseudopartycypacji”, w której (czasami nieumyślnie) próbuje się sprawiać wrażenie procesu partycypacyjnego, ale nie wszystkie grupy mają zapewniony udział w podejmowaniu decyzji. Jeśli partycypacja nie ma wpływu na podejmowanie decyzji, to nie jest ona prawidłowa. Może się to zdarzyć, jeśli:

- organ koordynujący ogranicza dostęp do niezbędnych informacji członkom komitetu monitorującego / grup roboczych;
- organ koordynujący tworzy formalne organy (np. komitety monitorujące, rady doradcze, grupy robocze) bez rzeczywistego wpływu na podejmowanie decyzji i/lub bez rzeczywistej możliwości omawiania/proponowania tematów (z powodu braku czasu, niewystarczającego dostępu do informacji, itd.);
- organ koordynujący prowadzi proces i spotkania w ten sposób, aby uczestnicy poparli daną decyzję (stwarza ograniczenia, ignoruje propozycje uczestników, nie zapisuje ich w protokole, nie uzasadnia ich odrzucenia lub wybiórczo rejestruje w protokole tylko niektóre uwagi i sugestie);
- organ koordynujący wykorzystuje różnice w statusie / poziomie wpływów, aby narzucić własne rozwiązania lub rozwiązania, które dają przewagę silniejszym interesariuszom (tj. prowadzi spotkania tak, aby faworyzowały głos uczestników wysokiego szczebla, nie angażuje uczestników z odmiennymi poglądami);
- proces decyzyjny jest niezależny od procesu partycypacyjnego (tj. proces podejmowania decyzji obejmuje interesariuszy, którzy nie są częścią procesu partycypacyjnego lub nie są publicznie określani jako decydenci, wynik procesu partycypacyjnego nie jest w żaden sposób odzwierciedlony w decyzjach, itp.).

WNIOSEK

W Europie materializują się możliwości przeprowadzenia sprawiedliwej transformacji i należy jak najlepiej wykorzystać szansę na najskuteczniejsze jej przeprowadzenie. Unia Europejska zobowiązała się do wsparcia tych społeczności, które będą najbardziej dotknięte procesem dekarbonizacji. W związku z tym plany pomocy tym regionom i ich społecznościom muszą być jak najbardziej kompleksowe.

Dążenie do neutralności klimatycznej oraz maksymalizacja korzyści gospodarczych i społecznych dla mieszkańców muszą być priorytetami transformacji i muszą iść w parze. Koncentrując się na regionach, Komisja Europejska musi mieć pewność, że dostosują one swoje plany do międzynarodowych celów klimatycznych w maksymalnym możliwym zakresie, uwzględnią w planowaniu głos wszystkich zainteresowanych stron, jasno określą, jakie rodzaje projektów będą kwalifikować się do wsparcia, i będą monitorować rezultaty wdrażania planów.

Uwzględnienie punktów z tej listy może pomóc w stworzeniu takich TPST, które sprawią, że nadchodząca transformacja energetyczna rzeczywiście nikogo nie pozostawi bez wsparcia.

